

Forsteninger av dyr på Ritland i Hjelmeland

Av Johanne M. Dahl

I fjellet på Ritland i Hjelmeland finnes en av Rogalands få lokaliteter med fossiler. Den ble funnet i 1949 av geolog Bjørn Andersen som gjorde noen av sine tidlige undersøkelser av israndslinjer i Ryfylke.

Forsteningene er rundt 550 millioner år gamle, fra Kambrium, dvs. fra jordens «steinalder», Paleolitikum. De er fra fire forskjellige dyregrupper: trilobitter, brachiopoder, hyoliter og svamper. I tillegg ble det funnet fossiler av en organisme som ikke kunne identifiseres, en såkalt problematica.

Trilobitter er en slags krepsdyr som døde ut i jordperioden Perm for ca. 280 millioner år siden. Det er funnet åtte forskjellige arter trilobitter på Ritland, denne dyregruppen er således den hyppigst forekommende forstenede dyregruppe på lokaliteten.

Brachiopoder er en dyregruppe som i et lite antall har overlevd i havet helt fram til vår tid. Det er en slags skjelldyr, og noen vil kunne forveksle dem med muslinger. Det er symmetriforholdene på skallene som skiller disse to dyregruppe-

Johanne M. Dahl – cand. mag. i realfag.
Avdelingsingeniør ved AmS.

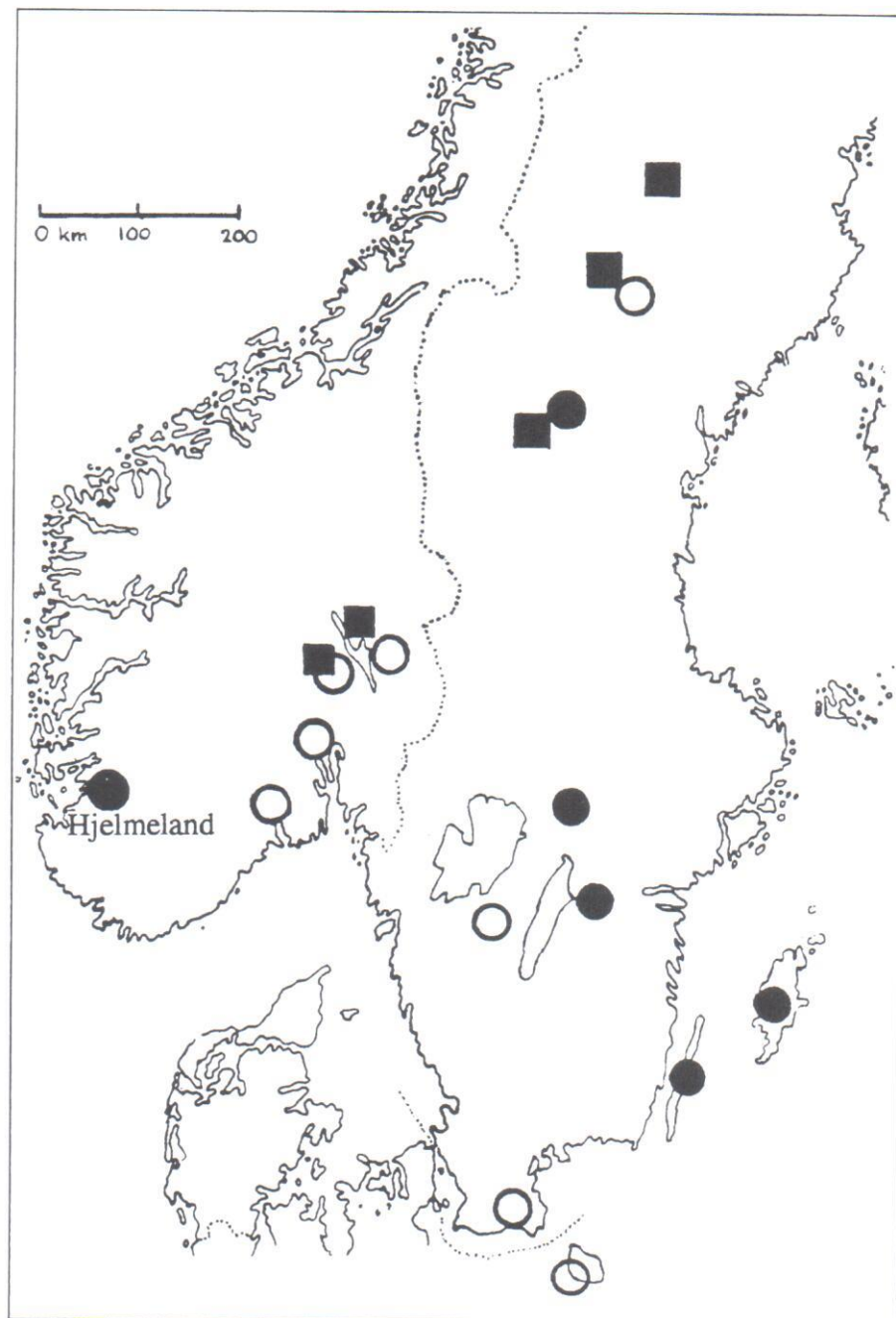
Paradoxides sp., muligens tilhørende oelandicus-gruppen.

Trilobitten Paradoxides pinus.

ne. Mens man kan legge et symmetriplan på tvers av brachiopodenes skaller (dvs. de to skaller er forskjellige), kan man legge et symmetriplan mellom muslingenes to skaller (dvs. muslinger har to nesten like skaller). På Ritland er det funnet fem forskjellige brachiopodarter.

Av hyoliter er det to arter på Ritlands-lokaliteten. Dette er en liten gruppe dyr som levde fra Kambrium til Perm. Det er også funnet to svamp-arter. Svamp er en dyregruppe som sitter fast på havbunnen og som er vanlig i de fleste hav i dag.

Samme dyresamfunn som her er beskrevet fra Ritland likner mye på et som er beskrevet fra Øland i Sverige. Lokaliteten på Ritland er kjent blant geologer og den brukes gjerne som ekskursjonsmål da den er relativt lett tilgjengelig til fots.

Kartet viser kjente forekomster av fossile faunaer av samme slag som på Ritland (fylte sirkler og kvadrater). Åpne sirkler viser lokaliteter hvor en skulle forvente lag med samme fossile fauna, men hvor de mangler. Det viser antakelig at disse områdene var land på den tiden og at det derfor ikke kunne avsettes marine lag som på Ritland.